

πείρας (1 μαρτίου 1848) μέχρι σήμερα, πόσων αφρονίων πολυτίμων έργων ηγόρασαν έναμίλλως οι πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπῶντες ἐκδόται!

Ἀλλὰ πρότερον, μετὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ ἄνω μνημονευθέντος ἔργου (Fisiologia del piacere) τῷ 1854, μετέβη ὁ νεαρὸς ἱατρὸς ἐκ Παρισίων εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, ἔνθα ἐσκόπευε νὰ ἐγκατασταθῇ μονίμως ὡς ἱατρός. Διατρίψας ἐπὶ τινα χρόνον εἰς διαφόρους πόλεις (Buenos-Ayres, Entrerios, Paraguay, Salta), ἐνυμφεύθη ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει τὴν ἀγαπητὴν αὐτοῦ Jacobita, εἰς ἣν ὁμολογεῖ ὅτι ὀφείλει τὰς εὐδαιμονεστεράς ἡμέρας τοῦ βίου του. Μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τῆς μικρᾶς οἰκογενείας ἐπέστρεψε τῷ 1858 εἰς Ἰταλίαν, ὅπως στρατολογήσῃ ἱκανὸν ἀριθμὸν Λομβαρδῶν πρὸς σύστασιν ἰταλικῆς ἀποικίας ἐν τῇ Ἀργεντινικῇ Δημοκρατίᾳ, ἀλλὰ

τὰ χαρμόσυνα συμβάντα τοῦ 1859 ἐδέσμευσαν αὐτὸν διὰ παντὸς εἰς τὴν πατρίδα.

Ἐνταῦθα ἐγένετο βοηθὸς ἱατρὸς ἐν τῷ Ospedale Naggiare τῶν Μεδιολάνων, εἴτα δέ, τὸ εἰκοστὸν ἑνατὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἄγων, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς γενικῆς παθολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πανύας, ἔνθα ἵδρυσεν ἀμέσως τὸ πρῶτον ἐν Εὐρώπῃ ἐργαστήριον τῆς πειραματικῆς παθολογίας. Ἐκτοτε ὁ Mantegazza ἀνέπτυξεν ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματός του καὶ ἐκτίσματο παγκόσμιον φήμην οὐ μόνον ὡς ἔξοχος ἐπιστήμων ἀλλὰ καὶ ὡς διαπρεπὴς συγγραφεὺς. Τῶν πολυαριθμῶν αὐτοῦ ἔργων (ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων, ἐξαιρέτων μυθιστορημάτων κτλ.) δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ὁ χῶρος νὰ κάμωμεν οὐδ' ἀπλὴν ἀπαρίθμησην. Τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων αὐτοῦ εἶνε μεταπεφρασμένα εἰς τὰς κυριωτάτας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

ΤΡΕΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΑΙ ΠΡΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ.

ὑπὸ ΣΠ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ. (Τέλος.)

ΕΛΘΕ τέλος ἡ ἡμέρα τῆς ΙΔ'. συνεδριάσεως τῆς Συνόδου, ἣν ἀξίζει νὰ ἐκθέσωμεν λεπτομερέστερον. Ἦτο ἡ 5' Ἰουλίου· πληθὸς ἀναρίθμητον εἶχε συνέλθῃ πρὸ τῆς Μητροπόλεως τῆς Κωνσταντίας· ἤθελε νὰ ἴδῃ πῶς τιμωροῦνται οἱ αἵρετικοί, νὰ γίνῃ θεατὴς θεάματος ἀποτροπαίου. Προήδρυνε τῆς Συνόδου ὁ καρδινάλιος Vivien. Εἶχε στηθῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ πένθιμος ἐξέδρα, ἐφ' ἧς ἔκειντο σωρηδὸν ἱερὰ ἄμφια, ἅτινα ἔμελλε νὰ ἐνδύθῃ ὁ Οὐσος καὶ ἀποδυθῇ δημοσίᾳ ὡς σύμβολον τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς ἀπ' αὐτῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ. Ἀρξαμένης τῆς Λειτουργίας εἰς ἀρχιεπίσκοπος ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ, ὅπως φέρῃ τὸν Ἰωάννην ἐκ τῆς φυλακῆς ἐνώπιον τῆς Συνόδου· ἐπειδὴ δέ, ὅτε ἐπανῆλθε, δὲν εἶχεν ἀκόμῃ ἀποπερατωθῇ ἡ Λειτουργία, ἐσταμάτησαν τὸν Οὐσον πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ ναοῦ, ὅπως ἡ παρουσία αὐτοῦ μὴ μολύνῃ τὴν θείαν μυσταγωγίαν. Αὐτὸς δὲν ἐβλεπεν, ἤκουεν ὅμως τοὺς ψάλλοντας τὴν ῥῆσιν ἐκείνην τοῦ Σωτῆρος πρὸς τοὺς μαθητάς του: «Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἀρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.» Ἀποπερατωθείσης τῆς Λειτουργίας, προσήχθη ἐνώπιον τῆς Συνόδου· ἀγεβιάσθη εἰς ὑψηλὴν καθέδραν, καὶ ἐκεῖ ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἐκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ προσηυχῆθη. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται πλέον τὸν φόβον τοῦ θανάτου, εἰ καὶ περιβάλλεται εἰσέτι ὑπὸ τῶν ὀστέων καὶ τῶν σαρκῶν, ἀνυψοῦται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τοῦ παρέχοντος τὴν ζωὴν, ὡς πνεῦμα καθαρὸν. Τὴν συγκίνησιν τῶν παρισταμένων καὶ τὴν προσευχὴν τοῦ Οὐσοῦ διέκοψεν ἡ βροντώδης φωνὴ μοναχοῦ ἱεροκέρυκος, τοῦ ἐπισκόπου Λόδη, προοιμιάσαντος τὸν λόγον του διὰ τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἀποστόλου Παύλου «ἵνα καταργήσῃ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας». Ὁμίλησεν ὅπως πείσῃ τὸν Αὐτοκράτορα νὰ τιμωρήσῃ κατ' ἀξίαν τὸν Οὐσον, μὴ διστάσας νὰ συμπεράνῃ ὅτι αὐτὸς ἦτο νόμιμον θῦμα τῆς δικαιοσύνης!

Προαγγέλλεται ἡ συνεδρίασις τῆς συνόδου ταρχώδης· ὅθεν μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας ἐκείνης, διὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀντωνίου διακηρύττει αὕτη ὅτι ἐπὶ ἀπειλῇ ἀφορισμοῦ καὶ διμήνου φυλακίσεως (!) ἀπαγορεύει αὐ-

στηρῶς πᾶσαν διακοπὴν καὶ διατάραξιν αὐτῆς· ἡ ἀπειλὴ δὲ περιλαμβάνει ἅπαντας· καρδινάλιους, ἐπισκόπους, βασιλεῖς καὶ αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα. Οὕτως ἐνόουν οἱ ἅγιοι ἐκεῖνοι πατέρες τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, τὴν ἐν ἁγίῳ πνεύματι συζήτησιν, καὶ τοιαῦτα πονηρὰ συνέδρια ἐκαλοῦντο ἀγιώτατα σύνοδοι. Ἐπιβληθείσης οὕτω τῆς σιωπῆς ὁ Βερτόλδος ἐκ Windungen προτείνει ἐν τέλει τὴν τιμωρίαν τοῦ Οὐσοῦ. Ἐπιχειρεῖ οὗτος νὰ ἀπολογηθῇ, ἀλλ' ὁ καρδινάλιος ἐπίσκοπος τῆς Φλωρεντίας τὸν διακόπτει ἀποτόμως καὶ τῷ ἐπιβάλλει σιωπὴν.

Οὐδὲν ἄλλο ὑπελείπετο· τὸ δρᾶμα ἔπρεπε νὰ λάβῃ καταστροφὴν. Ὁ ἐπίσκοπος Κονκορδίας, ἀναγινώσκει τὸν ὅρον τῆς Συνόδου, καὶ ὃν πάντα μὲν τὰ βιβλία τοῦ Οὐσοῦ κατεδικάζοντο εἰς τὸ πῦρ, αὐτὸς δὲ καθηρεῖτο τῆς ἱερωσύνης. Συνεπέρανε δὲ ὡς ἐξῆς: «Ἡ ἀγιωτάτη αὕτη ἐν Κωνσταντίᾳ συνελθοῦσα Σύνοδος βλέπουσα ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία οὐδὲν δύναται πλέον νὰ ἔχῃ κοινὸν καὶ νὰ πράξῃ μετὰ τοῦ Οὐσοῦ, ἐγκαταλείπει αὐτὸν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου». Ὁ Οὐσος ἤκουσε γονυπετῆς τὴν ἀπόφασιν· διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ἀδίκου πυρπολήσεως τῶν βιβλίων του, διότι δὲν τὸν εἶχον πείσῃ περὶ τῶν σφαλμάτων του, καὶ διότι ἀγνοοῦντες οἱ συνοδικοὶ τὴν βοήθειαν γλώσσαν, ἐν ἧ ἦσαν γεγραμμένα, οὔτε τὰ ἀνέγνωσαν ὁρθῶς, οὔτε ἠδύναντο νὰ κρίνωσιν ὁρθῶς περὶ αὐτῶν. Ἐπεκαλέσθη μάρτυρα τὸν Θεὸν περὶ τῆς ἀδωότητός του, ὃν ἰκέτευσε ὅπως συγχωρήσῃ τοὺς ἀδίκους κριτάς του. Ἐν τούτοις πλησιάζει αὐτῷ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μεδιολάνων μετὰ πέντε ἄλλων ἐπισκόπων καὶ ἐνδύει αὐτὸν ἅπασαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν καὶ τῷ προσφέρει τὸ ἅγιον ποτήριον. Μετὰ καρτερίας ψυχῆς ἠνέχθη τὴν καταφρόνησιν. Τὸν κατεβίβασα· εἴτα ἀπὸ τῆς ἐξέδρας καὶ ἀφαιροῦντες ἀπὸ τῶν χειρῶν του τὸ Ποτήριον, «ἀπόγνωσον, τῷ ἔλεγον οἱ ἐπίσκοποι, ἀπόγνωσον». — «Οὐδέποτε, οὐδέποτε, ἀπήντησεν ὁ δυστυχὴς· δὲν ἀνταλλάσσω τὴν συνειδήσιν μου διὰ τῆς ζωῆς μου». — «Κατηραμένε Ἰουδα, τῷ προσέδηκαν, ὅστις ἐγκατέλιπες τὸ συνέδριον τῆς εἰρήνης καὶ παρεδόθης εἰς τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων· σὲ ἀφαιροῦμεν τὸ ποτήριον τοῦ αἵματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.» Πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰωάννης ἀπήντησε μεγαλοφώνως ὅτι ἤλπιζεν εἰς

τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ νὰ πῇ ἐκ τοῦ Ποτηρίου τούτου τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Οὕτως, ἀφαιρέσαντες ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ κείραντες τὴν κόμην αὐτοῦ, οἱ ἐπίσκοποι τῷ ἐπέθηκαν ὑψηλοτάτην μίτραν χαρτίνην, ἐφ' ἧς ἦσαν ἐξωγραφημένοι τρεῖς εἰδεχθέστατοι διάβολοι καὶ γεγραμμένη ἡ λέξις Αἰρεσιάρχης, τὸν παρέδωκαν δὲ μετὰ τοῦτο τῷ αὐτοκράτορι, ὅστις ἐκὼν ἄκων ἀνέθηκε τῷ Ἐκλέκτορι Βικαρίῳ τῆς αὐτοκρατορίας τὴν φροντίδα νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτῷ τὴν δέουσαν ποινήν. Ὁ Ἐκλέκτωρ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν ἀνώτατον δικαστὴν τῆς Κωνσταντίας, ὅστις τέλος διέταξε τὸν δῆμιον «νὰ καύσῃ ζῶντα τὸν Οὔσον». Τῇ ἐπαύριον, 6 Ἰουλίου, κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἡμέρᾳ ἐπετεῖω τῆς γεννήσεώς του, ἐπορεύθη εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης μετ' ἀπιστεύτου ψυχικῆς γαλήνης. Τὸν περιστοιχοῦν ἀζωματικοὶ καὶ 800 στρατιῶται, μόλις κρατοῦντες τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀμετρήτου πλήθους. Διήλθεν ἡ συνοδεία πρὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ παλατίου, ὅπως ἴδῃ ἐκεῖ τὰ συγγράμματά του καίόμενα. Εἶδε τὴν πυρὰν ἐκείνην ἀλλὰ τὴν ἐχλεύασεν· εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν λαὸν εἶπε γερμανιστὶ ὅτι ἀποθνήσκει οὐχὶ ὡς αἱρετικὸς ἀλλὰ διὰ τὸ μῖσος τῶν ἐχθρῶν του. Φθάσας ἐνώπιον τῆς πυρᾶς, ὡς ἀφηγοῦνται οἱ χρονογράφοι, ἐγονυπέτησε καὶ προσηχήθη, «Κύριε Ἰησοῦ, εἰπὼν, ἐλέησόν με· Θεέ μου, εἰς χεῖράς σου παρατίθω τὸ πνεῦμά μου» οἵτινες λόγοι λίαν συνεκίνησαν τὰ περιεστώμενα πλήθη. Ἐζήτησε πνευματικὸν καὶ τῷ ἐδόθη, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος τῷ ἐζήτηε εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ μυστηρίου τὴν ἐξόμωσιν, τὸν ἀπέπεμψεν εἰπὼν, «ὕπαγε λοιπὸν, ἀδελφέ, διότι ἐγὼ θὰ ἐξομολογηθῶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Ἡθέλησε διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν λαόν, ἀλλ' ὁ παριστάμενος Ἐκλέκτωρ τὸν ἡμπόδισε. Προεδέθη τέλος ἐπὶ τινος στύλου καὶ τὸν περιέβαλον μετ' ἑξῆς. Ἐκάπιζεν ἤδη ὁ δαυλὸς τῆς καταχθονίου πυρᾶς εἰς τὴν χεῖρα τοῦ δημίου καὶ ὁ Ἐκλέκτωρ διὰ τελευταίαν φορὰν πλησιάσας τὸν Οὔσον μετ' ἄλλων τὸν ἠρώτησεν ἂν θέλῃ ν' ἀρνηθῇ τὰς διδασκαλίας του, ἵνα τῷ χαρισθῇ ἡ ζωὴ· ζωήρως ἐκεῖνος ἀπήντησε πρὸς ταῦτα «θέλω διὰ τοῦ αἵματος μου νὰ σφραγίσω τὰ βιβλία καὶ τὴν διδασκαλίαν ἣν ἐδίδαξα, ὅπως ἐλευθερώσω τὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆς τυραννίας τοῦ δαίμονος». Ἀπομακρυνθέντος τότε τοῦ Ἐκλέκτορος ἐτέθη τὸ πῦρ· αἱ φλόγες ὑψώθησαν, καὶ μετ' ὀλίγον συμπνίζουσι τὸν Οὔσον, τῷ ἀφῆρεσαν τὴν ζωὴν. Οἱ δῆμοι διεμέλισαν τὸ σῶμά του· τὸ πᾶν, μέχρις αὐτῶν τῶν ἐνδυμάτων του, κατεκάη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν Ῥήνον. Κατὰ τὴν διήγησιν δὲ τοῦ Σιλβίου Πικολόμινι, εἶτα Πάπα Πίου β'. οἱ παρόντες Βοημοὶ δραμόντες συνήγαγον ἀπὸ τῆς καπνίζουσης ἀκόμη πυρᾶς ὀλίγην κόνιν, ἣν ἐπεμψαν οἴκαδε ὡς ἅγιον λείψανον. Ὁ Οὔσος ἐκάη· ἀλλὰ περὶ τὴν σβεσθεῖσαν ἐκείνην πυρὰν τὰ πνεύματα τῶν φιλοσόφων κατελήφθησαν ὑπὸ μεγάλων ιδεῶν, ἃς ἐνεθάρρυνεν ἡ καρτερία τῆς ψυχῆς τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἐκπνεύσαντος. Κατ' ἀρχὰς τὰ πνεύματα ἀνεχαιτίσθησαν, ἀλλὰ πρὸς στιγμὴν, ἀπεναντι τῆς αὐστηρᾶς καρτερίας μεθ' ἧς ἀντιμετώπησε τὸ σκληρὸν μαρτύριον τῆς πυρᾶς. Ὁ Πικολόμινι, πραγματευόμενος περὶ τοῦ φόνου τοῦ Οὔσου καὶ τοῦ τῆς Πράγας Ἱερωνύμου δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμόν του ἐπὶ τῇ γενναιοτήτι των. «Ἀμφότεροι,

λέγει, μετὰ στερρᾶς ψυχῆς ὑπέστησαν τὸν θάνατον καὶ ἐδέχθησαν τὴν πυρὰν, ὡς εἰ ἦσαν προσκεκλημένοι εἰς δεῖπνον, μὴ ἐκβαλόντες τὴν ἐλαχίστην κραυγὴν, μαρτυροῦσαν δειλίαν. Λέγεται ὅτι οὐδεὶς ποτε φιλόσοφος ἀντιμετώπησε τὸν θάνατον μετ' ὁμοθυμίας ἐκεῖνο, μεθ' οὗτοι ὑπέστησαν τὰς φλόγας. Οἱ σύγχρονοι ἐθαύμασαν, οἱ μεταγενέστεροι προσέδθηκαν εἰς τὸν θαυμασμόν τὴν κρίσιν, οἱ δικαιοτέροι τὴν κατάκρισιν καὶ διαμαρτύρησιν κατὰ τῆς Συνόδου ἐκείνης τῆς παραβιασάσης τὸ δίκαιον τῶν λαῶν. Ἐπίστευσεν αὕτη ὅτι δι' ἀπλῆς συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς ἤθελεν ἀναχαιτίσῃ τὴν ὁρμὴν τῶν Βοημῶν ἣν θὰ ἐξήγειρεν ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου τοῦ Οὔσου. Ἐγραψε λοιπὸν πρὸς αὐτοὺς κατακρίνουσα τὰς περὶ τὸν Οὐϊκλεφ, Οὔσον καὶ Ἱερωνύμον διδασκαλίας, ἐδικαιολόγει τὴν καταδίκην τοῦ δευτέρου καὶ ἐν τέλει ἐνουθέτει τοὺς λαοὺς τῆς Μοραβίας νὰ «καθάρωσι τὸν ἄγρον τοῦ Κυρίου ἀπὸ τῶν ζιζανίων», ἐπὶ ποινῇ τῆς θείας ἐκδικήσεως καὶ τῆς τῆς Συνόδου κατάρας.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἦτο ἔλαιον ῥιφθὲν ἐπὶ πυρκαϊᾶς. Ἄμα ἐδημοσιεύθη, ἀπίστευτος ἀγανάκτησις κατέλαβε τοὺς Βοημούς· οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Οὔσου συνήχθησαν ἐν τῷ Ναῷ τῆς Βηθλεέμ, καὶ ἐτέλεσαν μεγαλοπρεπὲς μνημόσυνον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἱερωνύμου, ὃν ἐπίστευον ἐπίσης φονευθέντα, καὶ εἰς τὸ πείσμα τῆς Συνόδου τοὺς ἀνεκήρυξαν ἁγίους, ὀρίσαντες καὶ ἡμέραν πρὸς ἐνιαύσιον μνήμην αὐτῶν. Συνεδέθησαν ἅπαντες διὰ κοινῆς ἀποφάσεως καὶ ὠρκίσθησαν νὰ ὑποστηρίξωσι τὰς καταδικασθείσας διδασκαλίας διὰ τῆς βίας. Ὅθεν ἐζήκοντα περίπου προύχοντες τῆς Βοημίας καὶ Μοραβίας δι' ἐπιστολῆς ἐντόνου παρεπονοῦντο κατὰ τῆς ἀδίκου καταδίκης τοῦ Οὔσου, οὗ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ ἥθη θαρραλέως υπερῆσπιζον, παρεπονοῦντο δὲ καὶ κατὰ τῆς φυλακίσεως τοῦ Ἱερωνύμου, ὃν ἐδεώρουν ἤδη θανατωθέντα ἀναπολόγητον. Ἐν τῇ συνελεύσει τῶν ἐζήκοντα ἐκείνων προύχόντων ἀπεφασίσθη ἵνα προσκληθῶσιν ἑκτακτοὶ καὶ ἱκανοὶ ἱεροκῆρυκες πρὸς διδασκαλίαν, — οἱ ἐπίσκοποι νὰ δικάζωσι καὶ καταδικάζωσι τοὺς διεφθαρμένους ἱερεῖς ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ, ἄλλως νὰ δίδωσι λόγον αὐτοὶ οἱ ἐπίσκοποι. Οἱ προύχοντες ἀπεφάσιζον, ὁ λαὸς ἐνήργει καὶ ἐνήργει βιαίως. Περιεκύκλωσαν τὸ ἀρχιεπισκοπεῖον καὶ τὰς οἰκίας τῶν ἱερέων, ἔρρευσε δὲ καὶ αἷμα ἐν τινι συμπλοκῇ. Ὁ Βασιλεὺς Βεγκισλάος οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ἐκλινε δὲ μάλιστα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἐν τούτοις τὰ ἐν Βοημίᾳ συμβάντα δὲν ἐτάραξαν τοὺς ἐν Κωνσταντίᾳ ἐπισκόπους, οἵτινες κατεδίωκον τὸν Ἱερωνύμον, ὅστις μετὰ τὴν πρώτην ἀνάκρισιν ἐφυλακίσθη. Ἡ δευτέρα ἀνάκρισις ἐγένετο μυστική· τίς οἶδεν ὁποίας βασάνους ὑπέστη! Διότι ἐν τῇ τρίτῃ ὁ Ἱερωνύμος δὲν ἦτον ὁποῖος ἐν τῇ πρώτῃ· ὁ θάνατος τοῦ Οὔσου τὸν εἶχε καταβάλλῃ. Φαίνεται μάλιστα ὅτι βιασθεὶς ἀπεδοκίμασεν ἐγγράφως τὰς πλάνας τοῦ Οὔσου καὶ τοῦ Οὐϊκλεφ, διακηρύττων ὅμως ὅτι διὰ τούτου δὲν ἐνόει νὰ κατακρίνῃ καὶ τὰς ἱερὰς ἀληθείας, ἃς ἐκεῖνοι, καὶ μάλιστα ὁ Οὔσος, ἐκήρυξαν. Ἀλλ' οἱ ἐν τῇ Συνόδῳ δὲν ἠρκέσθησαν εἰς ταῦτα, καὶ ὁ Ἱερωνύμος ἐν τῇ προσεχεῖ ἸΘ'. συνεδριάσει αὐτῆς ἀπ' ἁβωνος ἀνέγνωσε τὴν ἐξῆς δήλωσιν· «Ἐγώ, Ἱερωνύμος ἐκ Πράγης, διδάκτωρ τῶν γραμμάτων, ἀναγνωρίζων ἀληθῆ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀποστολικὴν πίστιν, λέγω ἀνάθεμα πάσῃ αἵρέσει καὶ μάλιστα τῇ ὑπὸ τοῦ

Ούσου και του Ουϊκλεφ διδαχθείση, ἐν τε ταῖς διατριβαῖς και τοῖς συγγράμμασι και τοῖς κηρύγμασιν αὐτῶν . . . Συνομολογῶ συνεπῶς και παράδεχομαι πᾶν ὅτι ἡ Ῥωμανικὴ Ἐκκλησία, ἡ ἀποστολικὴ Ἑδρα, και ἡ ἱερωτάτη αὐτὴ Σύνοδος ὁμολογεῖ, ἰδίως τὴν ἐξουσίαν τῶν Κλειδῶν, τὰ μυστήρια, τὴν Ἱεραρχίαν, τὰς Ἐκκλησιαστικὰς τελετάς, τὰς ἀφέσεις τῶν ἁμαρτιῶν, τὰ λείψανα τῶν ἁγίων και τὴν Ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας.» Εἵτα ἐκήρυξεν ἡ Σύνοδος, ὅτι εἶναι ἐλευθέρᾳ ἡ Ἐκκλησία, προκειμένου περὶ αἰρετικῶν, ν' ἀδετῇ τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερεμένων διδόμενα αὐτοῖς *salvum conducta*, και συνεπῶς ὅτι ἦσαν συνένοχοι τῶν αἰρετικῶν ὅσοι ἐκήρυττον ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ και ἡ Σύνοδος παρεβίασαν τὴν ὑπόσχεσιν και τὴν πίστιν τὴν δοδεῖσαν πρὸς τὸν Οὔσον.

Μετ' οὐ πολὺ ἐπιστολή, φέρουσα 450 ὑπογραφὰς Βοημῶν, κατετάραξε τοὺς ἐν Κωνσταντία, διότι οἱ ὑπογράφαντες ἐκεῖνοι διεκήρυττον ὅτι ἀποτινάσσουσι πάντα ζυγὸν και δεσμὸν ἐκκλησιαστικόν. Τὸ ἐπαπειλούμενον ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα εἶχε συντελεσθῇ και ἐπσχόλει τὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου. Ὁ Βενέδικτος, ὁ Γρηγόριος ΙΒ' και ὁ Ἰωάννης ΚΓ' ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους λυσσῶδῶς περὶ τοῦ παπικοῦ ἀξιώματος και ἕκαστος αὐτῶν ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῆς ἰδικῆς του μερίδος ὡς ὁ νόμιμος ποντίφηξ. Καὶ ὁ μὲν Γρηγόριος παρητήθη ἐπὶ τέλους τῶν ἀξιώσεών του, ὁ δὲ Ἰωάννης ἐδραπέτευσεν ἐκ Κωνσταντίας και δικασθεὶς ἐρήμην ὑπὸ τῆς Συνόδου καθηρέθη· ἀλλ' ὁ Βενέδικτος ἐπέμενε, ἐνόσφ εἶχε τὴν προστασίαν τῶν βασιλέων τῆς Καστιλλίας τῆς Ἀραγωνίας και τῆς Ναβάρρας, ἡ δὲ Σύνοδος δὲν ἠδύνατο νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ τῶν ἀξιώσεών του. Τοῦτο μόλις κατόπιν ἐπῆλθε τῷ 1417, ἐκλεχθέντος πάπα Μαρτίνου τοῦ Ε'.

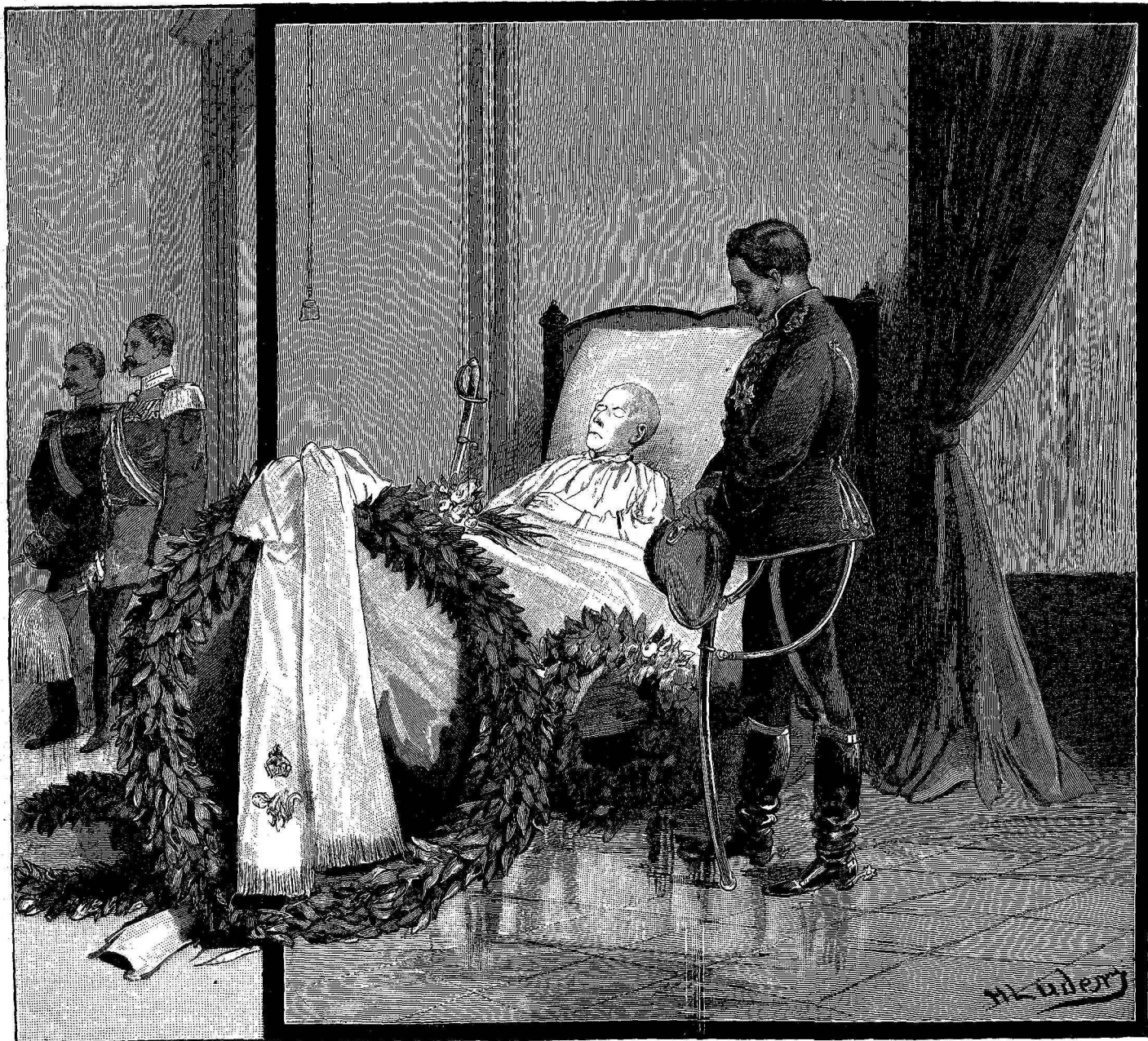
Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1416 ἐν τούτοις ἦλθε πάλιν εἰς τὴν Σύνοδον τὸ ζήτημα τοῦ Ἱερωνύμου, ὅστις καίπερ ἄρνηθεις τὰς διδασκαλίας του, ἐξηκολούθει ὦν φυλακισμένος. Ἀνεγνώσθησαν ἐν τῇ Συνόδῳ 120 ἄρθρα, οἷς εἰποντο αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Ἱερωνύμου, ὁμολογοῦντος ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ εἶχεν ἀντιγράψῃ τὰ συγγράμματα τοῦ Οὔικλεφ και τοῦ Οὔσου και τὰ εἶχε μεταφέρει εἰς Βοημίαν, ὑποστηρίζοντος δὲ ὅτι ταῦτα περιεῖχον πολλὰς ἀληθείας και ὅτι ἐτίμα τὸν Οὔικλεφ και τὸν Οὔσον, οὓς ἐθεώρει ἄνδρας ἀκεραίου χαρακτήρος. Εἰς τὴν ἐπομένην συνεδριάσιν προσήχθη πάλιν ὅπως δι' ἀπλοῦ ναι ἢ ὄχι ἀποφανθῇ δημοσίᾳ ἐπὶ τῶν ρηθέντων ἁρθρῶν· συζητήσεις δὲν ἐπετρέποντο. Τότε ὁ Ἱερώνυμος δημοσίᾳ ἠρνήθη τὴν εἰς τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα συγκατάθεσιν του, ἐκήρυχθη ὁπαδὸς τοῦ Οὔικλεφ και Οὔσου και ἐδήλωσεν ὅτι ἠσχύνετο ἐνώπιον Θεοῦ και ἀνθρώπων διὰ τὴν ἀνάκλησιν, ἣν ἐκβιασθεὶς και ἀπειληθεὶς διὰ τοῦ ἐπὶ πυρᾶς θανάτου, ἔκαμεν. Μετὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην ἡ Σύνοδος ἀπεφάσισε τὴν θανατικὴν καταδίκην και τοῦ αὐτοχόους Ἱερωνύμου, ὡς αἰρετικοῦ. Μέχρι τοῦ Νοεμβρίου ἡ Σύνοδος ἠσχολήθη εἰς τὸ παπικὸν ζήτημα· τῇ δὲ 21 τοῦ μηνὸς αὐτοῦ ἐν συνεδριάσει αὐτῆς ὁ Ἐπίσκοπος Lodi διὰ λόγου πολυμοῦ παρασκεύασε τοὺς παρόντας εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Ἱερωνύμου, ἦτις κατόπιν εἰς ἐπὶ κοινὸν πάντων ἀνεγνώσθη· μεθ' ὃ οὗτος παρεδόθη εἰς τὸν δῆμιον. Ἐξερχόμενος τῆς Συνόδου ἀπήγγελλε τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Ἐλθούσης δὲ τῆς ἡμέρας τῆς

θανατώσεως αὐτοῦ, ἀπαγόμενος εἰς τὸν ὠρισμένον τόπον, ἐψαλλεν ὕμνους εἰς τὴν Θεοτόκον. Ἰδὼν μακρόθεν τὴν παρασκευαζομένην πυρὰν ἤρχισε συντόνως νὰ προσεύχηται· ἀλλ' οἱ δῆμοι τῷ διέκοψαν τὴν προσευχὴν ἐκδύσαντες αὐτόν. Ἰδὼν τὸν πάσσαλον, ἐφ' οὗ ἐμελλε νὰ προσδεθῇ, και τῆς ἀνδροφόνου πυρᾶς τὰ ξύλα, ἐψαλλε πάλιν τὸ Πιστεύω, μεθ' ὃ στραφεὶς πρὸς τὸν λαὸν εἶπε γερμανιστὶ «Τὸ σύμβολον τοῦτο ὑπῆρξε πάντοτε ἡ πίστις μου· ἀποδνήσκω ἐν τῇ πίστει ταύτῃ, και οὐχὶ δι' ἄλλο ὑπομένω τὴν θυσίαν ταύτην, εἰ μὴ διότι δὲν ἠθέλησα νὰ ὑπογράψω τὴν καταδίκην τοῦ Οὔσου, θεωρήσας αὐτὸν ἀληθῆ κήρυκα τῆς Πίστεως». Ἐνέβαλον τὸ πῦρ και ἐπερρίφθησαν πάντα τὰ ἐνδύματά του και αὐτὰ τὰ πράγματα τῆς φυλακῆς. Οὐδὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιζήσῃ ἐκ τοῦ δαίμονος (!) ἐκεῖνου. Ἄνευ οὐδενὸς δείγματος πόνου, ἀφοῦ ἐπὶ μακρόν ἐπάλαυσε πρὸς τὰς φλόγας ἐξέπνευσεν. «Ἐπίστευέ τις, γράφει αὐτόπτης μάρτυς τῆς καταχθονίου καταδίκης, ὁ Bracciolini, ὅτι ἐβλεπε τὸν θάνατον φιλοσόφου τινὸς τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ Μούκιος Σκευόλας θέτει τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς φλογός, ὁ Σωκράτης πίνει τὸ κώνειον μεθ' ἡττονος θάρρους και ἀφοβίας ἐκείνης μεθ' ἧς ὁ ἐκ Πράγης Ἱερώνυμος ὑπέστη τὸ μαρτύριον τοῦ πυρός. Ὁ δῆμιος, ἀφοῦ παρεσκεύασε τὴν πυρὰν, στοιβάσας μέχρι τοῦ λαιμοῦ τοῦ Ἱερωνύμου τὰ ξηρὰ ξύλα, ἠθέλησε νὰ θέσῃ πῦρ ἐκ τῶν ὀπισθεν, ὅπως μὴ ἴδῃ αὐτὸ ὁ κατάδικος· ἀλλ' οὗτος, «ἀναψον, τῷ εἶπεν, ἀναψον ἐνώπιόν μου τὴν πυρὰν· ἐὰν φόβος ἐκυρίευσεν τὴν καρδίαν μου δὲν θὰ ἤμην ἐδῶ.»

Σπεύδοντες φύγωμεν ἀπὸ τοῦ ἀποτροπαίου τούτου θεάματος και εἴπωμεν ἐν τέλει ὀλίγας ἐπὶ λέξεις περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καταδίκης. Ἡ κόνις τοῦ Ἱερωνύμου ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμὸν, ὡς ἡ τοῦ Οὔσου, ἀλλ' ὁ θάνατος αὐτοῦ ἔμεινε βαθέως ἐγκεκαραγμένος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν, ὡς ὁ φόνος ἐκεῖνου. Ἡ καταδίκη τοῦ Οὔσου, καέντος και μὴ ἡττηθέντος, λέγει ὁ Ἑρασμος, διήγειρεν ἐν Γερμανίᾳ και Βοημίᾳ ἀγανάκτησιν γενικὴν κατὰ τῆς Ῥώμης και ἤναψε τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον πόλεμον τῶν Οὔσιτῶν, ὅστις ἔκαμε τὴν Ῥώμην και τὴν αὐτοκρατορίαν νὰ τρέμωσιν. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ παράδοσις ἐβεβαίον ὅτι εἰμαρμένη δεινὴ κατεδίωκε τὰς οἰκογενείας ἐκεῖνων οἵτινες μετέσχον τοῦ ἀπαισιωτάτου δράματος. Ἐκατὸν τεσσαράκοντα ἡδη ἔτη ὕστερον ὁ Ἐκλέκτωρ τοῦ Παλατινάτου Ὁθων Ἐρρίκος ὁ μεγαλόψυχος, βλέπων ἑαυτὸν ἀποδνήσκοντα ἄνευ ἀπογόνων διαδόχων, ἔλεγεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐτιμῶρει ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἁμάρτημα ὃ διέπραξεν ὁ προπάτωρ αὐτοῦ ἀποστείλας τὸν Οὔσον εἰς τὴν πυρὰν». Ἡ οἰκτρὰ καταστροφή τοῦ Οὔσου και τοῦ Ἱερωνύμου δὲν ἔφερε τὸ ὑπὸ τῆς Ῥώμης ποδούμενον ἀποτέλεσμα. Ἡ Σύνοδος τὸν Αὐγουστον τοῦ 1416 ἐδημοσίευσεν ἐγκύκλιον κατὰ τῶν ἐν Μοραβίᾳ και Βοημίᾳ ὁπαδῶν τοῦ Οὔσου, ὡς εἴπομεν, καλέσασα αὐτοὺς ἐντὸς πεντηκονθημέρου προθεσμίας νὰ ὑποταχῶσιν εἰς τὴν θέλησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐπεκράτουν ἡδη ὅλως διαφοροὶ ἰδέαι ἢ ἄλλοτε· οἱ ἀπὸ τῆς Ῥώμης κεραυνοὶ κατεφρονοῦντο. Ἡνώθη λοιπὸν ὅλη σχεδὸν ἡ Βοημία κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ ὁπαδοὶ τοῦ Οὔσου, ἐπικληθέντες Οὔσιται περὶ τὰ μέσα τοῦ 1419 ἠγειραν ἐπανάστασιν και ἀνέτρεψαν τὴν κυβέρνησιν, κλίνουσιν ὑπὲρ τοῦ

κληρικοῦ κόμματος. Διαφεθέντων κατόπιν τῶν Βοημῶν εἰς ἄλλας μικροτέρας αἱρέσεις, ἐξηκολούθησαν αἱ ἀνωμαλίας μέχρι τοῦ 1431, ὅτε συνεκλήθη ἡ ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδος πρὸς θεραπείαν τῶν τῆς Ἐκκλησίας συμφορῶν. Τῷ 1433 ὑπεγράφη συνθήκη ἐν Πράγῃ μεταξὺ

ἐφάνη μὲν ὅτι ὁ σάλος κατέπαυσε τότε πρὸς στιγμήν, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ μείνῃσι τὰ πράγματα μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου· τὰ φωτισθέντα πνεύματα ἀπῆλθον ῥιζικὴν μεταρρύθμισιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ γενικὴν, καὶ τοιαύτη ἐπῆλθε βραδύτερον διὰ τῶν μεγάλων

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Β'. ΠΑΡΑ ΤΗ ΕΠΙΘΑΝΑΤΙΩΙ ΚΛΙΝΗΙ ΤΟΥ ΜΟΛΤΚΕ.

Εἰκὼν ὑπὸ H. Lüders.

τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Οὐσιῶν καθ' ἣν ἐπετρέπετο εἰς τὴν ἐν Βοημίᾳ νέαν αὐτῶν Ἐκκλησίαν α.) ἡ μετάληψις τῆς Εὐχαριστίας καὶ ὑπὸ τὰ δύο εἶδη, τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· β.) οἱ κληρικοὶ νὰ δικάζωνται καὶ νὰ καταδικάζωνται ὑπὸ τῶν λαϊκῶν δικαστηρίων· γ.) νὰ κηρύττῃται ἐλευθέρως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· δ.) νὰ ἀποκλείηται τῶν δικαστηρίων ὁ κλῆρος· ε.) νὰ διαχειρίζεται ὁ κλῆρος μόνα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα. Καὶ

ἀνδρῶν τοῦ 18. αἰῶνος Λουθήρου Καλβίνου καὶ Ζβέγγλη.

Ὁ Οὐσος καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἐκάησαν· τὰ ὀνόματά των ὅμως διεφημίσθησαν· αἱ ιδέαι των ἐπέζησαν καὶ διεδόθησαν· ἡ μεταρρύθμις ἐπῆλθε· τὸ στίγμα δὲ μόνον τοῦ φόνου αὐτῶν θὰ μένῃ ἀνεξάλειπτον, καὶ ὁ κόσμος, ἐνόσω ὑπάρχει δικαιοσύνη, θὰ διαμαρτύρηται ἀείποτε κατ' αὐτοῦ.